

Підоснова банківського сектору національної економіки

Роман Сергійович Вовченко,
аспірант

Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)

Анотація. Розглядаються підходи до визначення сутності банківського сектору національної економіки, співвідношення і відмінності понять «банківська система» і «банківський сектор». Аналізуються погляди науковців із зазначеної проблематики і наводиться авторське бачення необхідних уточнень переліку вищезгаданих понять.

Ключові слова: банківська система, банківський сектор національної економіки, специфічні особливості банківського сектору національної економіки.

Постановка проблеми. Банківський сектор як один із ключових компонентів фінансової системи покликаний відповідати цілям, аналогічним тим, які сформульовані для фінансового ринку загалом, а саме: 1) забезпечувати трансформацію внутрішніх заощаджень в інвестиції з найменшими трансакційними витратами; 2) сприяти ефективній алокації ресурсів; 3) надавати механізми для реалізації базових соціальних функцій держави; 4) забезпечувати зміцнення фінансового суверенітету [11, с. 168].

Банківський сектор здатний ефективно сприяти державі в реалізації базових соціальних функцій шляхом: підвищення доступності житла через механізми іпотеки, використання фінансових інструментів для стимулювання розвитку житлового ринку загалом; створення можливостей для підвищення якості життя з використанням споживчого кредитування і підвищення громадянами своєї професійної цінності через використання освітніх кредитів; підвищення відповідальності громадян за свій добробут через формування особистих накопичень.

Крім того, суверенний банківський сектор пом'якшує зовнішні шоки, не вимагаючи, на відміну від резервних фондів, відволікання ресурсів із національного господарського обороту. Таким чином забезпечується економічна безпека держави, знижується рівень ризиків, пов'язаних із дискримінацією національних компаній на світовому ринку [14].

Водночас прискорений розвиток банківського сектору збільшує ризики невідповідності строкової і валютної структур активів і пасивів, «поганих боргів», технічних дефолтів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику функціонування банківського сектору національної економіки тією чи іншою мірою висвітлювали В. Аленін, С. Ахмедов, О. Богданова, М. Власенко, О. Жарковська, Т. Зверькова, О. Константинова, В. Кручиніна, О. Лаврушин, О. Марієв, С. Моїсєєв, Н. Наточеева, О. Печоник, О. Реверчук, А. Тавасієв, Р. Хейнсворт, О. Цапєєва, В. Чернова. Однак, попри часте згадування в різного роду наукових працях, підручниках і навчальних посібниках, аналітичних звітах і окремих нормативно-правових актах банківського сектору національної економіки, визначення його сутності залишається логічно незавершеним і невнормованим у чинному вітчизняному законодавстві.

А це, звичайно, не може негативно не позначатися на формуванні системи забезпечення його фінансової безпеки.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Для того, щоб підійти до розкриття сутності цього поняття, слід, насамперед, з'ясувати сутність сектору національної економіки як такого, фінансового сектору національної економіки, сектору депозитних корпорацій; визначити складові банківського сектору, його різновиди і взаємозв'язки, співвідношення з поняттями «банківська система», «банківська сфера», «банківська галузь» і «банківський ринок» чи «ринок банківських послуг».

За Сучасним економічним словником, сектор економіки – велика, значна частина економіки [22].

Більш докладно сектор економіки визначається як значна частина економіки, яка має подібні загальні характеристики, економічні цілі, функції і поведінку, що дозволяє відокремити її від інших частин економіки в теоретичних чи практичних цілях [24].

Аналізуючи визначення сектору (лат. *sector* – буквально, який розсікає) як відділу установи, що має якусь спеціалізацію; якусь частину, галузі народного господарства [26, с. 615]; частини народного господарства, яка має економічні чи соціальні окремішності [10, с. 533]; галузі державної, господарської діяльності [9, с. 496], О. Реверчук зазначає, що сектор – це частина системи, а банківський сектор – це частина господарської системи [23, с. 421].

О. М. Константинова зазначає, що коли говорять про сектор, то, як правило, представляють чітко виражену частину чогось. Поняття «сектор» застосовується при описі недостатньо організованої сукупності елементів, що характеризується відсутністю стійких зв'язків між елементами. Властивості всього «сектору» являють собою суму властивостей його складових. Подібному опису «сектору» в теорії систем відповідає поняття «неорганізована сукупність». При появі зв'язків між елементами сукупності і формуванні внаслідок цього стійкої структури, певної цілісності неорганізована сукупність елементів переходить у нову якість – «систему» [13].

У зарубіжних дослідженнях на підставі системи національних рахунків для узагальнювальної характеристики економічних процесів виокремлюють великі сектори економіки.

Загальновизнаним у світі при складанні грошової і банківської статистики є поділ інституціональних одиниць за секторами економіки. При цьому інституціональні одиниці за загальноприйнятою системою національних рахунків (СНР) поділяються на кілька секторів [28]: нефінансові корпорації, фінансові корпорації, органи державного управління, домашні господарства, некомерційні інститути, що обслуговують домашні господарства.

Усі вони різняться за своїми економічними цілями, функціями і поведінкою. При цьому фінансові корпорації відокремлюються від нефінансових корпорацій уже на першому етапі розбивки економіки за секторами. Метою їх діяльності є сприяння трансферту коштів від кредиторів позичальникам, тобто фінансове посередництво, що принципово відрізняється від інших видів виробничої діяльності.

Фінансовий сектор, або сектор фінансових корпорацій, включає всі корпорації і квазікорпорації-резиденти, основною функцією яких є фінансове посередництво чи пов'язана з ним допоміжна фінансова діяльність. Фінансове посередництво, у свою чергу, може бути визначене як виробнича діяльність, у процесі якої інституційна одиниця мобілізує фінансові ресурси шляхом прийняття зобов'язань за власний рахунок з метою спрямування зібраних ресурсів іншим інституційним одиницям шляхом кредитування чи придбання фінансових активів іншим способом.

При цьому до фінансового сектору чи сектору фінансових корпорацій включають такі основні підсектори: фінансові корпорації (центробанк, інші депозитні корпорації, інші фінансові корпорації, фінансові допоміжні одиниці, страхові корпорації і пенсійні фонди, інші фінансові посередники).

Інші депозитні корпорації включають усі фінансові корпорації (крім центрального банку) і квазікорпорації-резиденти, основним видом діяльності яких є фінансове посередництво і які емітують боргові зобов'язання, що включається у визначення широкої грошової маси. У світовій практиці найчастіше до підсектору інших депозитних корпорацій входять [28]: комерційні банки; інвестиційні банки; ощадні банки; іпотечні банки; сільськогосподарські банки; позико-ощадні асоціації; будівельні товариства; кредитні спілки і кооперативи; компанії з випуску дорожніх чеків, що займаються діяльністю, властивою фінансовим корпораціям.

Утім під корпорацією розуміють: 1) товариство, союз, групу осіб, об'єднаних спільністю станових чи професійних інтересів; 2) акціонерне товариство, що управляється менеджерами, з розгалуженою структурою; 3) одну з форм монополістичного об'єднання [15].

Корпорація – це особлива форма організації підприємницької діяльності, яка регламентується спеціальним законодавством, що закріплює пайову власність із правом її вільної передачі іншим учасникам корпоративних відносин, а також юридичний статус і концентрацію управлінських функцій у руках верхнього рівня професійних менеджерів.

Незважаючи на деякі відмінності у визначенні корпорації у правовому полі різних країн, корпоративна форма господарювання має такі спільні ознаки: відокремленість власників капіталу від менеджменту компанії; обмежена відповідальність акціонерів; централізація управління; вільна передача часток власності.

Таким чином, до корпорацій належать: акціонерні товариства; об'єднання акціонерних товариств та інших фірм різних сфер діяльності: промислової, комерційної, науково-технічної, маркетингової, збутової; частина товариств з обмеженою відповідальністю, в яких існує чітке відокремлення менеджерів від власників; окремі державні структури, які мають ознаки, притаманні корпораціям [25].

Отже, на наш погляд, попри включення (за системою національних рахунків) до підсектору фінансових корпорацій фінансового сектору національної економіки центробанків (центрального банку, валютне правління чи урядове агентство) й інших депозитних корпорацій, перші з них навряд чи правомірно вважати різновидом фінансових корпорацій, оскільки:

- фінансове посередництво чи пов'язана з ним допоміжна фінансова діяльність не є основною функцією центробанків;
- центробанки зазвичай не є товариствами чи союзами, об'єднаними спільністю станових чи професійних інтересів, або акціонерними товариствами чи монополістичними об'єднаннями;
- центробанкам не притаманні особлива форма організації підприємницької діяльності, яка регламентується спеціальним законодавством, що закріплює пайову власність із правом її вільної передачі іншим учасникам корпоративних відносин; обмежена відповідальність акціонерів.

Тобто центробанки не мають класичних ознак, притаманних корпораціям, і не здійснюють класичну депозитну діяльність. А тому центробанки до підсектору фінансових корпорацій включати недоцільно.

В економічній літературі існують різні погляди на сутність банківського сектору національної економіки й співвідношення понять «банківський сектор» і «банківська система». Так, один із найвизначніших фахівців із банківництва О. І. Лаврушин наголошує, що банківська система, характеризуючи поєднання елементів, є чимось цілим, що складається з частин. Однак банківська система, яка дійсно складається з певних частин, у сучасному вигляді не відображає поки що цього цілого. Набір елементів не сформувався ще повною мірою, а головне – взаємодія між ними не налагоджена. Банківська система поки що не є тим єдиним організмом, який може претендувати на закінчене утворення і перебуває в стадії незакінченого будівництва. Цій системі властива системна слабкість. Поки що це не система у строгому значенні цього поняття, а відповідний сектор економіки [16, с. 51].

Ми цілком поділяємо цю думку. Такий підхід дозволяє стверджувати, що просте механічне поєднання елементів, які не є цілковито взаємопов'язаними і,

що не менш важливо, взаємозумовленими, не утворює систему в її класичному розумінні. Більше того, наявні прагматичні підходи до визначення елементів фінансового сектору національної економіки також не є достатньо обґрунтованими, про що йшлося вище. Водночас, на наш погляд, до складу саме банківського сектору економіки недоцільно включати центральний банк. Він має бути елементом банківської системи.

Як наголошує О. М. Константинова [13], аналіз сформульованих поглядів на сутність поняття «банківська система» показує, що первинно переважав несистемний аналіз у формі описання структури системи і ретельного вивчення її складових. Так, О. М. Богданова зазначає, що банківська система має свою внутрішню будову, структуру (рівні системи) і з організаційної точки зору може визначатися як сукупність діючих у країні банків двох рівнів (центральний і комерційні), а також допоміжних організацій, без яких банки не змогли б нормально функціонувати [6].

Достатньо поширеним у рамках цього підходу, за оцінкою О. М. Константинової, є визначення, згідно з яким банківська система як частина економічної системи країни являє собою сукупність банків, банківської інфраструктури, банківського законодавства і банківського ринку [4; 5; 29]. Причому використовуються як вузький підхід (коли до системи відносяться лише суб'єкти, що безпосередньо здійснюють функції, в яких втілюється основна властивість системи), так і широкий (коли в систему включаються також і інфраструктурні елементи).

Однак, як констатує дослідниця, поступово, з накопиченням досвіду досліджень і переосмисленням накопичених знань, акценти від поелементної характеристики банківської системи зміщуються на опис характеру взаємодії між елементами. Робляться спроби створити єдину вичерпну теоретичну модель банківської системи. Так, існують визначення банківської системи як:

- сукупності кредитних інститутів усередині країни з внутрішніми взаємозв'язками між ними [5];
- сукупності доповнюваних один одного елементів (центрального банку, інших банківських інститутів, банківської інфраструктури), що перебувають у щільних відносинах і зв'язках між собою і зі зовнішнім середовищем, що склалася історично і націлена на досягнення мети стійкого розвитку економічних процесів [2];
- елементів, об'єднаних в єдине ціле для вирішення конкретного завдання [19], зокрема ефективного задоволення потреб суспільства в банківських послугах;
- включеної в економічну систему країни єдиної і цілісної сукупності кредитних організацій, кожна з яких виконує свою особливу функцію (функції), проводить свій перелік грошових операцій / угод, унаслідок чого весь обсяг потреб суспільства в банківських продуктах (послугах) задовольняється повною мірою і з максимальною ефективністю [27];

- системи організації банківської справи у країні, що історично склалася і законодавчо закріплена [30].

У цих визначеннях, на переконання О. М. Константинової, зроблена спроба описати сукупність кредитних організацій із позицій системного підходу, означити наявність спільної мети і завдань, що стоять перед системою, як достатньо важливого об'єднувального моменту, оскільки всі елементи системи мають різні цілі, завдання, функції, а також різний рівень відповідальності.

На її ж думку, банківську систему можна визначити як обумовлену рівнем розвитку грошових відносин упорядковану систему елементів (кредитних організацій, центрального банку), пов'язаних спільними цілями функціонування, що підтримує стійкі зв'язки між собою і зовнішнім середовищем. При цьому вона зазначає, що використовуючи при формулюванні цієї мети центрального банку поняття «банківська система», законодавець фактично поставив перед центробанком (це твердження справедливе і для України. – **Р. В.**) мету розвитку і зміцнення себе самого. Однак усе стає на свої місця, якщо виходити з передумови, що насправді малась на увазі система кредитних організацій – другий рівень банківської системи. Однак у такому разі формулювання цієї мети центрального банку підлягає коригуванню [13].

Водночас О. М. Константинова говорить про все більш активне обговорення питання про наявність чи відсутність банківської системи як такої, про правомірність використання поняття «банківська система», про заміщення його поняттям «банківський сектор». Як аргументи дослідники використовують ті чи інші аспекти математичної теорії складних систем [31].

Утім в економічній літературі розглядають банківську систему також у вузькому і широкому сенсах. У вузькому сенсі вона являє собою склад системи банків (сукупність елементів, їх перелік) тієї чи іншої країни в певний історичний період. У широкому сенсі банківська система є органічною системою, що складається зі сукупності елементів з урахуванням достатності і взаємодії, яка є цілим, що саморозвивається, і яка у процесі свого розвитку проходить послідовні етапи ускладнення і диференціації в певний історичний період і входить у системи більш високого порядку: в економічну систему відповідної країни і одночасно у світове банківське співтовариство [20].

Так, на думку В. В. Чернової, банківська система – це сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють у рамках загального грошово-кредитного механізму [33, с. 111].

О. І. Печоник і В. А. Кручиніна стверджують, що існує чотири типи визначень банківської системи. При цьому підкреслюють, що недоліками визначення «банківської системи» як переліку складових її елементів і зазначають, що визначення має включати: сукупність елементів; достатність елементів, що утворюють певну цілісність; взаємодію елементів, залежно від поставленої мети. Банківська система не може бути сукупністю випадкових елементів. До неї повинні включатися лише елементи, що відповідають певним критеріям і

мають родові ознаки. Крім того, елементи системи повинні мати цілісну єдність усіх складових частин, а це ціле більше від механічної суми її частин. Цілісна єдність передбачає поліпшення внутрішньої організації й управління всіма ланками множини.

У визначеннях другого типу фіксуються системоствірні властивості, яким мають задовольняти відносини, які мають місце в системі. У цьому разі в економічній літературі банківська система розглядається як сукупність банків, банківської інфраструктури, банківського законодавства і банківського ринку, що перебувають у тісному взаємозв'язку один з одним і зі зовнішнім середовищем. Однак у визначеннях цього типу, як пишуть зазначені дослідники, не пояснюється, за яким принципом усі ці різноманітні елементи зібрані в одне визначення і чому вони можуть вони можуть скласти систему чи хоча б просту сукупність, тобто відсутній єдиний критерій класифікації.

У визначеннях «банківської системи» третього типу є деякі елементи, кожний із них має певні властивості, останні пов'язані з фіксованими відносинами. У міру розвитку банківської системи міцність зв'язків, що скріплюють її елементи, зростає. Це зближує і робить усе більш взаємозалежною діяльність банківських інститутів. Вони об'єктивно перебувають у певній системі відносин, яка розвивається за властивими їй законами.

У четвертому типі наведені найбільш повні визначення банківської системи. У них є вказівка на мету системи і на засоби, що використовуються для її досягнення. У визначенні відсутні допоміжні організації й іноземні банки, які, на переконання О. І. Печоника і В. А. Кручиніної, також виконують особливі функції і є необхідними елементами цілісної банківської системи.

Виходячи з наведеної систематизації визначень зазначені дослідники тлумачать банківську систему як:

- складну соціально-економічну систему, яка розвивається і включена в економічну систему країни;
- єдину і цілісну сукупність вітчизняних та іноземних кредитних і допоміжних організацій;
- кожний з елементів якої виконує свою особливу функцію, проводить свій перелік операцій і угод, послуг, об'єднаних діяльністю на фінансовому ринку, спільними функціями в економіці;
- що задовольняють повною мірою і з максимальною ефективністю весь обсяг потреб суспільства в банківських продуктах і послугах.

У структурному плані це означає, що в банківську систему слід включати всі ті економічні організації, у т. ч. іноземні, які регулярно виконують усі, більшість чи окремі банківські операції, угоди, тобто банки (центральний і комерційні) і фактично небанківські кредитні організації, не лише ті, що зареєстровані в ЦБ. Як елемент інфраструктурного характеру включаються допоміжні, спеціалізовані організації, які самі банківських операцій не проводять, але забезпечують діяльність банків й інших кредитних організацій: «торговельні майданчики»; фірми з аудиту і рейтингування банків; компанії і заклади, що забезпечують

банки спеціальним обладнанням і матеріалами, інформацією, маркетинговими дослідженнями, фахівцями тощо [21].

На думку ж О. Реверчука, поняття «банківський сектор» потрібно розглядати в контексті поняття «банківська система» як його елементної частини, як систему в системі, наприклад, у системі національної економіки. Банківський сектор з позиції системно-структурного аналізу – це сукупність банківських установ, які займаються банківською діяльністю на професійній основі, підпорядковуючись законодавчо встановленим нормам і правилам її ведення, внутрішня і зовнішня взаємодія між якими породжує багаторівневу економічну структуру [23, с. 420–421]. Цей дослідник стверджує, що поняття «банківська система» і «банківський сектор» є синонімічними. На наш погляд, з такою позицією не можна повністю погодитись, оскільки банківський сектор, як на початку свого аналізу й стверджує О. Реверчук, є лише елементною частиною більш широкого поняття «банківська система».

Як вважає О. К. Цапієва, банківський сектор економіки є системою відносин із приводу функціонування ринку банківських послуг. З організаційно-економічного погляду банківський сектор представлений сукупністю банків та інших кредитних організацій, що надають банківські послуги і задовольняють потреби суспільства у кредитно-депозитарному і розрахунково-платіжному обслуговуванні. На її думку, банківський сектор як відносно самостійний компонент економічної системи з позицій внутрішньої організації має всі необхідні ознаки системи як єдності взаємопов'язаних елементів (банківська система).

Методологічним фундаментом успішної діяльності банківського сектору (що одночасно є й умовою зростання всієї економіки), за твердженням цієї дослідниці, мають стати концепція системної організації банківської діяльності і відповідний підхід до управління банківською системою як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

У найзагальнішому варіанті економічна роль банківського сектору полягає в акумуляції та інвестуванні фінансових ресурсів усіх секторів економіки згідно з рівнем попиту і пропозиції на них, у забезпеченні руху товарних потоків грошовими [32]. Згідно з нею визначається характер взаємозв'язків між банківським сектором і економікою на регіональному рівні. Від того, наскільки ефективно виконують зазначену роль інститути, що представляють банківський сектор на окремій території, залежать щільність взаємозв'язку банківського сектору і регіональної економіки та результативність їх взаємодії.

Тобто і О. К. Цапієва, попри намагання більш комплексно підійти до визначення сутності банківського сектору національної економіки, фактично ототожнює останній із банківською системою, з чим, на наш погляд, важко погодитись. До того ж навряд чи правомірно тлумачити банківський сектор економіки як систему відносин із приводу функціонування ринку банківських послуг.

В. В. Аленін, акцентуючи увагу на тому, що недостатньо надійне функціонування однієї з ланок чи

учасників банківської системи здатне зумовлювати серйозні порушення і деформацію в усій фінансовій системі та економічній діяльності держави, підкреслює, що у зв'язку з цим зростає важливість забезпечення безпеки регіональних банківських секторів, які є підсистемами банківської системи країни і функціональною підсистемою господарського комплексу регіону, тим більше, що в теперішній час, в умовах регіоналізації всього спектра соціально-економічних відносин, актуальною залишається проблема забезпеченості банківськими послугами регіонів [1].

Розуміють під регіональним банківським сектором і територіально розташоване структурне об'єднання регіональних та інорегіональних банків, що є структуротвірною системою економічного комплексу регіону і слугує основою формування фінансового ринку регіону і відтворювального процесу регіональної економіки [12, с. 38].

А оскільки банківський сектор будь-якої країни з диференційованим адміністративно-територіальним устроєм складається з банківських секторів окремих регіонів, такий підхід, на наш погляд, є абсолютно обґрунтованим.

Називають банківським сектором і грошовий сектор (*monetary sector*), представлений грошовими потоками, що проходять через центральний і комерційні банки [18]. І. Лященко говорить про фінансово-банківський сектор економіки [17]. У зарубіжній літературі йдеться й про інвестиційно-банківський сектор чи сектор інвестиційно-банківських послуг («*bread and butter of a traditional investment bank*») [35].

Вторинний банківський сектор визначають як сукупність фінансово-кредитних установ, що надають клієнтам більш вузьке коло банківських послуг порівняно з комерційними банками [3].

До речі, система фінансових установ у світі набагато різноманітніша, ніж в Україні чи Росії. Банківська статистика Європейського центрбанку оперує терміном *Monetary Financial Institute (MFI* – кредитно-грошова фінансова установа), усереднюючи таким чином поняття «банк», підходи до якого різняться в багатьох європейських країнах. Переважно (у законодавстві Італії, Іспанії, Бельгії) ознакою банківської діяльності вважається професійна діяльність із приймання депозитів і видавання кредитів.

У Німеччині та Франції поняття «банк» трактують ширше (включаючи фінансові компанії, так звані ділові банки й ощадні каси); у Великобританії досить залучати депозити, щоб належати до «банківського сектору». Зокрема, британці до цього сектору відносять: комерційні (у тому числі клірингові), *retail* (роздрібні) *banks* та *high street banks*, облікові дома, торгові банки, іноземні й консорціальні банки, будівельні товариства; страхові компанії, ощадні інституції, інвестиційні та довірчі компанії – «юніт-трасти», пенсійні фонди, кредитні спілки.

У середньому, у країнах євросони, а також у США одна депозитно-кредитна установа (*MFI*) припадає на 30–40 тис. чоловік. Власне банків (у США і Великобританії) – один на 175–180 тис. чоловік [8].

Отже, як нам вбачається, з урахуванням комплексного підходу до визначення сутності понять «банківська система» і «банківський сектор національної економіки» можна зробити висновки, що:

- основними властивостями банківської системи є [20]: ієрархічність побудови; наявність системотвірних відносин і зв'язків, що забезпечують її цілісність; упорядкованість її елементів, відносин і зв'язків; взаємодія із середовищем, у процесі якого система проявляє і формує свої властивості; наявність процесів управління. Водночас банківський сектор національної економіки як такий повною мірою не має таких властивостей;
- формування й реалізація грошово-кредитної політики є прерогативою лише центрального банку, який входить до складу банківської системи конкретної держави, тоді як банківської політики – насамперед комерційних банків (хоча державна політика з розвитку банківського сектору національної економіки має бути неодмінною складовою стратегії економічного розвитку держави);
- серед інфраструктурних елементів банківської системи підприємства, служби, агентства, що забезпечують банківську діяльність, а також наукове, методичне, інформаційне, кадрове забезпечення, засоби зв'язку, комунікації. А тому склад банківської системи істотно ширший, ніж банківського сектору національної економіки, а ступінь взаємозв'язку і взаємозумовленості його елементів – набагато щільніший;
- такі властивості, як фінансова стійкість і фінансова стабільність як складові фінансової безпеки, а також клієнтоорієнтованість і конкурентоспроможність, притаманні лише комерційним банкам, оскільки центробанки апріорі не можуть бути фінансово нестійкими чи нестабільними, а також орієнтуватися на конкретних клієнтів або конкурувати з іншими інститутами;
- банківському сектору національної економіки як сукупності комерційних банків притаманний системний ризик, тобто ризик того, що якась подія зумовить втрату економічної вартості активів чи довіри до них, унаслідок чого невизначеність у секторі зростає до рівня, за якого останній імовірно істотно негативно впливатиме на реальний сектор економіки [34]. При цьому найприйнятнішим для практичного використання є запропоноване Дж. Кауфманом і К. Скоттом визначення, яке містить причину такого ризику – орієнтація банків на формування ідентичної (колективної) поведінки на фінансовому ринку. Саме таке трактування аналізованого поняття значною мірою пояснює механізм розгортання світової фінансово-економічної кризи 2008 року. Крім того, дослідники при з'ясуванні причин виникнення системного ризику виокремлюють і схильність кредитно-фінансових установ до прийняття на себе надмірно високих

зовнішніх ризиків, а також наявність прямих чи опосередкованих міжбанківських фінансових зв'язків, які є джерелом ефекту «зараження» (*contagion effect*) [7, с. 26]. Центробанки ж на системний ризик не наражаються і не піддаються ефекту «зараження»;

- можливість повноцінно інтегруватись у світове банківське співтовариство мають виключно комерційні банки, оскільки для центробанків такі процеси реально здійснювані лише за реального утворення банківських чи валютних союзів.

Висновки. З огляду на вищезазначене, на наш погляд, *під банківським сектором національної економіки слід розуміти:*

- регульовану державою і саморегульовану складову банківської системи країни у формі сукупності комерційних банків як елементу загального економічного обороту на загальнодержавному і регіональному рівнях, що реалізується в рамках його функцій з акумуляції і розподілу фінансових ресурсів з огляду на

кон'юнктуру ринку банківських послуг, підвищення інвестиційної та інноваційної активності, управління поточною ліквідністю клієнтів, мінімізації трансакційних витрат підприємств реального сектору економіки, міжгалузевого перепливу капіталу, підвищення добробуту населення з метою отримання прибутку, підвищення ринкової капіталізації цих банків і задоволення попиту на банківські продукти, операції і послуги;

- об'єкт управління, функціонування якого здійснюється на основі поєднання ринкового регулювання і організуючого впливу держави, а також саморегулювання комерційних банків, глобалізаційних і інтеграційних процесів на світовому ринку банківських послуг;
- сферу різноманітних банківських послуг із кредитно-депозитарного і розрахунково-платіжного обслуговування клієнтів і контрагентів та фінансових інструментів, що додатково використовуються банківськими установами (лізинг, факторинг, управління активами).

Список використаних джерел

1. Аленин В. В. Стратегия обеспечения экономической безопасности регионального банковского сектора: методология, методика, практика : автореф. дис. ... д-ра экон. наук : спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / В. В. Аленин. – Иваново, 2007. – 32 с.
2. Ахмедов С. К. Понятие «банковская система»: современные подходы к определению и системный анализ / С. К. Ахмедов, Р. Г. Шихахмедов // Финансы и кредит. – 2004. – № 26. – С. 40–47.
3. Банковский словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://banker.ua/glossary/609>.
4. Банковское дело: управление и технологии : учеб. пособие для вузов / под ред. А. М. Тавасиева. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 863 с.
5. Банковское дело : учебник / под ред. Г. Г. Коробовой. – М. : Экономистъ, 2003. – 751 с.
6. Богданова О. М. Коммерческие банки России: формирование условий устойчивого развития / О. М. Богданова. – М. : ЗАО «Финстатинформ», 1998. – 196 с.
7. Власенко М. Системный риск банковского сектора: подходы к анализу и оценке / М. Власенко // Банковский вестник. – 2011. – № 12. – С. 25–30.
8. Власюк І. Свої помідори – ближчі. Скільки Україні потрібно банків і де їм узяти стільки капіталу? // Дзеркало тижня. – 2006. – № 4 (583). – 4–10 лютого.
9. Генеза ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність) : терміни поняття, персоналії / укладачі : В. С. Іфтемічук, В. А. Григор'єв, М. І. Малиніч, Г. Д. Шута ; за наук. ред. Г. І. Башнянина і В. С. Іфтенічука. – К. : Магнолія плюс, 2004. – 688 с.
10. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / за ред. Романа Дяківа. – К. : Міжн. екон. фундація, 2000. – 703 с.
11. Жарковская Е. П. Банковское дело : учебник для вузов / Е. П. Жарковская. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Омега-Л, 2005. – С. 168.
12. Зверькова Т. Н. Региональные банки в трансформационной экономике: подходы к формированию концепции развития : монография / Т. Н. Зверькова. – Оренбург : Изд-во «ООО «Агентство Пресса», 2012. – 214 с. – (С. 38).
13. Константинова Е. М. Сущность банковской системы и ее роль в экономике / Е. М. Константинова // Вестник Чувашского университета. – 2007. – Вып. № 3 : Гуманитарные науки. – С. 413–419.
14. Концепция развития финансового рынка России до 2020 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://raexpert.ru/strategy/conception/part2>.
15. Корпорация [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://tolkslovar.ru/k9413.html>.
16. Лаврушин О. И. Финансовая и банковская системы в условиях инновационного развития экономики / О. И. Лаврушин // Опыт реформирования финансовой и банковской систем России и Китая : сб. научн. ст. : в 2 ч. / под ред. М. А. Эскиндарова, М. А. Федотовой. – М. : Финакадемия, 2009. – Ч. 1. – С. 51.

17. Лященко И. Кредитные бюро – новый этап развития финансово-банковского сектора экономики Казахстана [Электронный ресурс] / И. Лященко // Юрист. – 2005. – № 5. – Режим доступа : http://www.zakon.kz/magazine/archive/2005_05_11.asp.
18. Международная экономика [Электронный ресурс]. – Ч. 1. – Режим доступа : http://sbiblio.com/biblio/archive/kireev_megd/default.aspx.
19. Могилевский В. Д. Методология систем: вербальный подход / В. Д. Могилевский. – М. : Экономика, 1999. – 250 с.
20. Национальные банковские системы: особенности формирования и развития. – М., 1998. – Кн. 1 : Национальное государство. Национальная экономика. Национальная банковская система.
21. Печоник О. И. Теоретические основы взаимодействия банковской системы и региональной экономики / О. И. Печоник, В. А. Кручинина // Вестник ОГУ. – 2006. – № 10. – Ч. 2. – С. 217–219.
22. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 480 с.
23. Реверчук О. Банківський сектор та його структура в Україні / О. Реверчук // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 420–424.
24. Сектор экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>.
25. Соляник О. М. Корпоративне управління для бакалаврів [Електронний ресурс] / О. М. Соляник. – Режим доступу : <http://do.gendocs.ru/docs/index-343503.html>.
26. Сучасний словник іншомовних слів : близько 20 тис. слів і словосполучень / уклали : О. І. Сколенко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.
27. Тавасиев А. М. Современное состояние банковского комплекса России и его участие в экономическом процессе / А. М. Тавасиев // Банковские услуги. – 2003. – № 3. – С. 2–13.
28. Финансовая статистика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://chaliev.narod.ru/statistics/lection1-classification.html>.
29. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / кол. автор. ; под общ. ред. А. Г. Грязновой. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 1168 с.
30. Финансы и кредит : учебник / под ред. М. В. Романовского, Г. Н. Белоглазовой. – М. : Юрайт-Издат, 2003. – 575 с.
31. Хейнсворт Р. Переход от банковского сектора к банковской системе: достаточные и необходимые условия / Р. Хейнсворт // Деньги и кредит. – 2003. – № 6. – С. 19–24.
32. Цапиева О. К. Взаимодействие банковского сектора и реальной экономики / О. К. Цапиева // Деньги и кредит. – 2003. – № 7. – С. 35–38.
33. Чернова В. В. Особенности обеспечения экономической безопасности в сфере кредитно-банковской системы Российской Федерации / В. В. Чернова // Социально-экономические явления и процессы. – 2009. – № 2. – С. 111–115.
34. G10 Report on Consolidation in the financial sector [Electronic resource] // Organization for Economic Cooperation and Development. – 2001. – Available from : <http://www.oecd.org/dataoecd/46/26/1895904.pdf>.
35. Lott T. Vault Career Guide to Investment Banking / T. Lott, D. Loosvelt. – New-York : Vault Inc., 2005. – P. 5.

Summary. Ways of determination of essence of banking sector of national economy, correlation and distinctions of banking system and banking sector concepts are examined. Scientists' views on above mentioned issues are analyzed. Author's point of view on necessary specifications to the list of above mentioned concepts is attached.

Keywords: banking system, banking sector of national economy, specific features of banking sector of national economy.